

Zdravstveni karton nacije: Svakog drugog izda srce

Od kardiovaskularnih bolesti za godinu dana umrlo je čak 56.488 ljudi. Prosečan stanovnik Srbije ima sve izglede da živi čitavu deceniju kraće od „komšija“ u EU

UZ sve dijagnoze u svom zdravstvenom kartonu, i poroke, prosečan stanovnik Srbije ima sve izglede da živi čitavu deceniju kraće od „komšija“ u Evropskoj uniji. Razlog nije loš genetski kod, već dve objektivne okolnosti na koje se mo(glo)že uticati: nemar prema sopstvenom zdravlju, i trom zdravstveni sistem koji slabo podstiče preventivu, i ne može dovoljno brzo i kvalitetno da „zauzda“ bolest kada se ona pojavi.

U mnoštvu briga, ona o zdravlju prosečnom stanovniku Srbije svakako nije na prvom mestu. Ispitivanja pokazuju da na preventivne preglede redovno ide tek četvrtina stanovništva, što nas baš ne svrstava među zdravstveno prosvetene nacije. Mnogi će reći da i za to postoji ozbiljan razlog: iako je zagantovana na papiru, zdravstvena zaštita u praksi nije najdostupnija. Čeka se, ponekad, i duže od mesec dana, čak i na „obične“ preglede, kao što je ultrazvuk. Što je dijagnostika složenija, i red je veći, pa se u njemu, recimo, za pregled magnetnom rezonancom „stoji“ i po šest meseci. U najopterećenijem kardiovaskularnom centru, Institutu „Dedinje“, jednu od najčešćih intervencija na srcu - ugradnju veštačkog zalistka (valvule), sad zakazuju za 2015. godinu!

Ni demografske prognoze nisu ohrabrujuće: prosečan stanovnik Srbije ima 41,2 godine, a do 2030. godine, prema projekcijama fondacije Centra za demokratiju, svaki četvrti biće stariji od 65 godina. A, to u zemlji, koja u ovom delu sveta najmanje izdvaja za zdravstvo, znači i stalno povećavanje potreba za zdravstvenom zaštitom.

Trenutno svaki drugi odrasli stanovnik ima neku hroničnu bolest. Najviše bolujemo i umiremo od bolesti srca i krvnih sudova, malignih tumora, dijabetesa... I po tome se ne razlikujemo od ostatka sveta, ali je kod nas, epidemija,

SVAKOM PO 20 KUTIJA LEKOVA LEKOVE na recept godišnje podiže oko četiri miliona stanovnika, a svaki od njih, u proseku, popije 20 kutija različitih lekova, najviše za srce i „istanjene živce“. Prema podacima Republičkog fonda zdravstvenog osiguranja, za tu terapiju je iz kase osiguranja lane izdvojeno 6.878 dinara po pacijentu, s tim što je svaki pacijent za fiksnu participaciju i procentualno učešće u troškovima leka doplatio još po 1.223 dinara.

- U Srbiji se svakog dana ispiše 170.000 recepta i izda 245.000

izgleda, izraženija.

kutija lekova - kažu u RFZO.
- Dnevni trošak za lekove koji
se izdaju u apotekama je oko 80
miliona dinara.

Prema poslednjim podacima Instituta za javno zdravlje „Dr Milan Jovanović Batut“, za godinu dana od svih oblika kardiovaskularnih bolesti (KVB) umrlo je 56.488 ljudi. To znači da je u odnosu na ukupan broj umrlih, svakog drugog izdalo srce.

- U Srbiji svakog sata od različitih oblika KVB umre šest osoba - rečeno je „Novostima“ u Nacionalnom institutu „Batut“. - Svaki 8. umrli bio je radno aktivan (25-64 godine), odnosno svaki 5. umrli radno aktivni stanovnik bio je muškog, a svaki 14. ženskog pola.

U našoj zemlji, u uzrasnoj grupi od 20 do 64 godine, smrtnost od srčanog udara je već na drugom mestu, iza smrtnosti od raka pluća.

Muškarci najviše pogađa ishemijska bolest srca (srčana slabost), a žene - moždani udar. U poslednjih 10 godina, stope umiranja od svih kardiovaskularnih i cerebrovaskularnih bolesti „pale“ su za 15 odsto, ali su i dalje više od proseka u evropskom regionu.

Samo jedan od oblika KVB - akutni koronarni sindrom (srčani udar, nestabilna angina pectoris) tokom 2010. godine registrovan je u 22.078 slučajeva. Iste godine, od njega je umrlo 6.600 osoba. Kod najvećeg broja registrovanih slučajeva postavljena je dijagnoza srčanog udara (81 odsto), a kod svakog četvrtog dijagnoza nestabilne angine pectoris. Kao i u svetu, ova patologija je dvostruko češća kod osoba muškog pola.

JEDAN LEKAR NA 1.487 PACIJENATA U SLUŽBAMA

opšte medicine na primarnom nivou zdravstvene zaštite, u 157 domova zdravlja, radi ukupno 3.877 lekara, što pokazuje da na svakog lekara dolazi, u proseku, 1.487 odraslih stanovnika. Ove službe su za godinu dana imale čak 25.446.579 poseta, ili, u proseku, 6.563 po jednom lekaru. Za godinu dana utvrđeno je 8.574.435 stanja, oboljenja i povreda. Najčešće su bile bolesti krvotoka, organa za disanje, i mišićno-koštanog

Posle srca, pacijenti se lekarima najviše žale na reumu, a reumatske bolesti su posle povišenog krvnog pritiska najučestalija oboljenja među stanovnicima Srbije. Na njih se žali 23 odsto populacije. Sa dijagnozom neke od reumatskih bolesti, prema podacima Instituta „Batut“, za godinu dana lečena su u opštim bolnicama i kliničkim centrima 14.682 pacijenta, a u specijalnim bolnicama i ustanovama za rehabilitaciju - 14.220. Najčešća reumatska oboljenja su osteoartritis, reumatoidni artritis, sistemski eritemski lupus,

sistema. To što pacijenti primećuju da lekari više gledaju u razne papire nego u njih, priznaju i doktori, koji tvrde da je papirologija toliko obimna da se više bave administracijom nego lečenjem. Svaki lekar, u proseku, u smeni primi 35 pacijenata, i dok popuni recepte, unese podatke u karnon i kompjuter, jedva da vidi i ko mu je zapravo u ordinaciji. Na odeljenjima ginekologije u domovima zdravlja radi 588 lekara, ili jedan na 5.458 žena starijih od 15 godina. Za godinu dana bilo je 1.581.420 poseta ovoj službi, i urađena su 432.492 sistematska pregleda. Jedan lekar u dečjim dispanzerima brine o 643 predškolca, i svaki je za godinu dana, u proseku, imao 5.409 poseta. Svi zajedno za godinu dana ukupno - 4.208.884, a urađeno je 377.426 sistematskih pregleda. U školskim dispanzerima radi 738 doktora, jedan na - 1.389. dece. U ovoj službi za godinu dana bilo je 3.837.857 poseta, ili 5.200 po lekaru. Kod školske dece najčešće su dijagnostikovana oboljenja disajnih organa.

skleroderma i giht. Reumatskim bolestima su sklonije žene nego muškarci. To je slučaj kod lupusa, reumatoidnog artritisa i skleroderme, dok su muškarci skloniji gihtu.

I dijabetes koji podmuklo, oštećuje sve organe, je u stalnom porastu. Na osnovu podataka Instituta za javno zdravlje Srbije iz Registra za dijabetes, i Međunarodne dijabetes federacije, procenjuje se da u Srbiji 600.000 osoba, ili 8,2 odsto stanovništva ima šećernu bolest. Do 2030. godine se može očekivati 750.000 obolelih. Najvećim delom to su osobe sa tipom 2 dijabetesa, koji se svake godine u našoj zemlji otkrije, u proseku, kod 16.000 ljudi. Obično posle 40. godine života, i nešto češće kod ženskog pola. Svega pet do 10 odsto obolelih ima tip 1 dijabetesa, ali lekari kažu da to ne umanjuje njegov značaj u zdravstvenom kartonu nacije, jer je to jedno od najčešćih hroničnih oboljenja u detinjstvu. Podaci iz Registra za dijabetes, pokazuju da od njega godišnje oboli oko 157 devojčica i dečaka mlađih od 14 godina. U poslednjih pet godina, od kako Registar za dijabetes prati obolevanje u Srbiji, zabeležen je porast ove bolesti za četiri odsto godišnje, slično kao i u ostalim evropskim zemljama.

Sa malignim tumorima, prema procenama Društva za borbu protiv raka, u Srbiji trenutno živi oko 120.000 ljudi, a u Institutu „Batut“ kažu da je za godinu dana (2010. godine) otkriveno 34.000 novih slučajeva. Iste godine je od raka umrlo 21.000 ljudi.

- Srbija se svrstava među zemlje sa srednjim rizikom obolevanja i umiranja od malignih bolesti u Evropi - navode iz Instituta „Batut“. - Beleži se relativno visoka stopa obolevanja i umiranja od malignih bolesti, kao i visoka učestalost faktora rizika. Od 2001. do 2010. godine, zabeležen je porast stopa obolevanja od raka svih lokalizacija za 17 odsto, a umiranja za 21 odsto. U muškoj populaciji stopa obolevanja je porasla za gotovo 19 odsto, a stopa umiranja za 23 odsto. Kod žena je proglesija nešto manja: stopa obolevanja porasla je približno za 15 odsto, a stopa umiranja za 20 odsto.

Vodeći uzroci obolevanja i umiranja od raka u našoj zemlji gotovo su identični vodećim uzrocima obolevanja i smrtnosti od malignih tumora u većini zemalja u

razvoju. Muškarci su najviše obolevali od raka pluća, kolona i rektuma, prostate, mokraćne bešike, želuca i pankreasa. Kod žena, maligni proces je najčešće bio lokalizovan na dojci, kolonu i rektumu, grliću materice, plućima, telu materice i želucu.

Maligni tumori pluća i bronha, među muškarcima su prvi i po učestalosti obolevanja, i po smrtnosti, a kod žena su treći po učestalosti obolevanja i drugi uzrok umiranja. Godišnje u Srbiji od raka bronha i pluća u proseku oboli 5.200 i umre 4.600 osoba oba pola. Od malignih tumora dojke, u proseku godišnje oboli 3.500 i umre 1.600 žena, od raka debelog creva i rektuma oboli više od 3.700 i umre 2.600 ljudi godišnje.